

20 mei 2019
Auteur: Lotte Kamphuis

3VRAAGT SEKSUELE VOORLICHTING

Samenvatting

Zwangerschap hier, soa daar. Seksuele voorlichting kan een stuk leuker vinden jongeren

Een toets over de geslachtsorganen, klassikaal een geboortevideo kijken of die awkward oefening met condoom en banaan. Herkenbaar of zag de seksuele voorlichting die jij hebt gehad er anders uit? Jonge mensen geven de les die ze hierover kregen op de middelbare school gemiddeld een 5,8. Nét een voldoende.

De helft (50 procent) vond seksuele voorlichting ongemakkelijk, 41 procent nuttig en 37 procent leerzaam.

Dat blijkt uit onderzoek van 3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, in aanloop naar de #kutvoorlichting-week die op 2 september begint. Tijdens deze week vragen 3FM Tussenuur en Brandpunt+ aandacht voor leukere en betere seksuele voorlichting op de middelbare school.

'Soa hier, soa daar'

Hoewel deelnemers wel wat van de les hebben opgestoken, misten ze aandacht voor de plezierige kanten van seks. Net als leren over hoe je grenzen aangeeft en respecteert en liefde tussen mensen van hetzelfde geslacht.

"Zwangerschap, soa hier, soa daar. Net of dat het enige is. Het ging niet over genot, liefde en instemming", schrijft iemand. Een ander: "Er werd niets verteld over het vrouwelijke orgasme of masturbatie. We hebben het ook nauwelijks gehad over seksuele geaardheid of over het feit dat je je niet per se man of vrouw hoeft te voelen. We hadden het alleen over condooms en seks. Er was een uitgebreid plaatje van de piemel. Niet van de vulva, maar alleen van de eierstokken."

Voor meer jonge mensen klinkt dit herkenbaar. Deelnemers aan het onderzoek schrijven dat ze tijdens de les vooral veel basisinformatie kregen met een focus op de werking van het lichaam, seks tussen mannen en vrouwen, voorplanting, voorbehoedsmiddelen en anticonceptie.

In Nederland zijn scholen verplicht om seksuele voorlichting te geven, maar hoe mogen

ze zelf invullen. Een jongere zegt: *"Met de kennis van nu kan seksuele voorlichting beter en leuker. Denk aan meisjes en vrouwen, dat zij plezier mogen hebben en mogen genieten van seks en hoe zij dit het beste kunnen doen, samen of alleen. Grenzen stellen als je iets niet wilt en hoe de ander dit kan herkennen. Dat is zowel goed voor jongens als meisje."*

Praten over seks aan de keukentafel gênant

Vier op de tien jonge mensen (40 procent) kregen thuis voorlichting over seks. Dat ging vooral over verliefdheid, relaties, veilige seks en zwanger worden. Net als op school schortte het ook aan de keukentafel aan aandacht voor de leuke kant van seks, zoals masturberen en hoe je het voor beide plezierig maakt. Ook genderidentiteit komt weinig aan bod.

De meeste jonge mensen zitten er niet per se op de wachten om met hun ouders over seks te praten: 65 procent vindt dat gênant.

Over dit onderzoek

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, stuurt circa eens per maand een vragenlijst aan leden tussen de 16 en 34 jaar. Aan dit onderzoek, gehouden van 24 april tot en met 2 mei, deden 2178 jonge mensen mee. De resultaten zijn na weging representatief voor vijf variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, stemgedrag en spreiding over het land. De uitslagen worden gepubliceerd door EenVandaag en op jongerenplatforms van NPO3 en andere platforms van de Publieke Omroep.

Seksuele voorlichting

De les krijgt gemiddeld een 5,8

Waar haal jij de meeste informatie vandaan over seks?

Top 5 meest genoemd:

- 1. Zoeken op internet (75%)
- 2. Via vriend(inn)en (55%)
- 3. Porno kijken (32%)
- 4/5. Voorlichting op school (31%) / Via partner(s) (31%)

Andere veelgenoemde antwoorden zijn: voorlichting door ouder(s) (21%) en uit de media (21%).

Een grotere groep jonge mannen (43%) dan jonge vrouwen (20%) noemt 'porno kijken' als antwoord op de vraag: 'waar haal jij de meeste informatie vandaan over seks?'

Heb je seksuele voorlichting gehad?

Je kunt meerdere antwoorden aankruisen

Ja, van mijn ouder(s) / opvoeder(s)	40%
Ja, op de basisschool	38%
Ja, op de middelbare school	79%
Ja, van iemand anders	6%
Nee	8%

Meer vrouwelijke deelnemers (45%) ten opzichte van mannelijke deelnemers (34%) geven aan seksuele voorlichting van hun ouders te hebben gehad.

Wie is wat jou betreft als eerste verantwoordelijk voor het geven van seksuele voorlichting?

Ouder(s) / opvoeder(s)	66%
School	29%
Seksuele voorlichting is niet nodig	2%
Weet niet / geen mening	3%

De volgende vragen zijn gesteld aan deelnemers die seksuele voorlichting op de middelbare school hebben gehad.

Seksuele voorlichting op mijn middelbare school vond ik...

Je kunt meerdere antwoorden aankruisen

Ongemakkelijk	50%
Nuttig	41%
Leerzaam	37%
Interessant	32%
Raar	19%
Saai	18%
Goed uitgelegd	16%
Weet niet / geen mening	4%

Welk cijfer geef jij aan de seksuele voorlichting die je op de middelbare school hebt (gehad)?

Gemiddeld: 5,8

Open antwoord: Waarom geef je dit cijfer?

In de open antwoorden geven deelnemers vooral aan het gevoel te hebben dat er een beperkte hoeveelheid 'basisinformatie' is gegeven en er geen uitgebreide aandacht was voor seksuele voorlichting in het curriculum. Ze schrijven dat de lesstof hoofdzakelijk gericht was op hoe het lichaam werkt, seks tussen mannen en vrouwen, voorbehoedsmiddelen, soa's en (ongewenst) zwanger worden. Veel jongeren geven aan dat ze aandacht voor het plezierig maken van seks en hiervan mogen genieten misten, net als leren over het aangeven van je grenzen en consent (wederzijdse toestemming), en liefde en seks tussen mensen van hetzelfde geslacht.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Een condoom leren omdoen is geen volledige seksuele voorlichting. De nadruk ligt enorm op het voorkomen van soa's, wat natuurlijk belangrijk is maar ook slechts een deel van het hele verhaal."

"Zwangerschap, soa hier, soa daar. Net of dat het enige is. Het ging niet over genot, liefde en instemming."

"Het kwam neer op: er is een jongen en meisje, gebruik condooms anders krijg je ziektes."

"Ze vertelden meer over de dingen die fout konden gaan. Het was fijn geweest als ze je ook zouden leren hoe je dingen goed doet. Het was allemaal erg negatief, niet positief."

"De focus lag heel veel op soa's en zwangerschap. Nauwelijks op seks zelf en al helemaal niet op plezier. Over niet-penetratieve seks (zoals oraal, laat staan beffen!), toestemming (en dus ook grensoverschrijding) werd niet gesproken, net als over niet-heteroseks en -relaties. Heel jammer, want al die dingen zijn net zo belangrijk als het juist gebruiken van condooms; namelijk essentieel."

"Achteraf gezien was de informatie echt minimaal. We hebben een keer een halve les er aandacht aan besteed en dat was het. Wat basisdingen heb ik wel geleerd, maar echt uitgebreidere informatie heb ik in ieder geval niet op school geleerd."

"De lerares deed haar best. Het was toegankelijk, maar gewoon te weinig en te kort."

"De voorlichting was summier en cliché. Het bleef alleen bij hoe je veilig seks kan hebben. Over voorspel of zelfbevrediging hadden ze het niet eens!"

"Er werd niets verteld over het vrouwelijk orgasme of masturbatie. We hebben het ook nauwelijks gehad over seksuele geaardheid, of over het feit dat je je niet per se man of vrouw hoeft te voelen. We hadden het alleen over condooms en seks. Er was een uitgebreid plaatje van de piemel. Niet van de vulva, maar alleen van de eierstokken."

"Er werd niets verteld over hoe je seks kan hebben los van penetratie of hoe de clitoris werkt. Er is geen informatie gegeven over de werking van het vrouwelijke orgaan en orgasmes. Ook geen informatie over hoe benader je elkaar op een 'respectvolle manier'."

Welke onderwerpen kwamen aan bod tijdens seksuele voorlichting op je middelbare school?

	Ja	Nee	Weet niet
Werking van het menselijk lichaam	93%	3%	4%
Lichamelijke en emotionele veranderingen in de pubertijd	81%	13%	6%
Voortplanting (zwangerschap en kinderen krijgen)	94%	2%	4%
Anticonceptie (voorkomen zwangerschap)	87%	7%	6%
Ongewenste zwangerschap en abortus	40%	39%	21%
(Voorkomen van) soa's, hiv, aids	84%	9%	7%
Seksuele oriëntatie (hetero, homo / lesbisch, biseksueel, etc)	28%	56%	16%
Genderidentiteit (man / vrouw, beide of noch man/vrouw, etc)	5%	86%	9%
Verliefdheid en relaties	43%	44%	13%
Maagdelijkheid en de eerste keer	34%	53%	13%
Hoe maak je seks plezierig voor beiden	12%	77%	11%
Masturberen (seks met jezelf)	24%	65%	11%
Seksuele grensoverschrijding en weerbaarheid	24%	63%	13%
Seks op tv, internet en sociale media (bv. sexting)	16%	75%	9%
Waar kun je heen met vragen en problemen	37%	48%	15%

Wat vind jij de belangrijkste onderwerpen als het gaat over seksuele voorlichting op de middelbare school?

Je kunt maximaal 5 onderwerpen aankruisen

Top 5 meest genoemd:

1. Anticonceptie (voorkomen zwangerschap)	68%
2. (Voorkomen van) soa's, hiv, aids	67%
3. Seksuele grensoverschrijding en weerbaarheid	48%
4. Voortplanting (zwangerschap en kinderen krijgen)	42%
5. Seksuele oriëntatie	36%

Ander veelgenoemde antwoorden zijn: werking van menselijk lichaam (32%), hoe maak je seks plezierig voor allebei (31%), lichamelijke en emotionele veranderingen in de pubertijd (27%), ongewenste zwangerschap en abortus (26%), waar kun je heen met vragen en problemen (23%), seks op tv, internet en sociale media (19%), verliefdheid en relaties (17%), maagdelijkheid en de eerste keer (15%).

Vind je dat er voldoende of onvoldoende aandacht is geweest voor de aangename kanten van seks tijdens de voorlichting?

Voldoende	23%
Onvoldoende	63%
Weet niet / geen mening	14%

Een grotere groep jonge vrouwen (75%) ten opzichte van jonge mannen (50%) vindt dat er onvoldoende aandacht is geweest voor de aangename kanten van seks tijdens de voorlichting die ze kregen.

Open antwoord: Met de kennis die je inmiddels wellicht hebt opgedaan, wat zou je juist liever wel hebben willen leren tijdens seksuele voorlichting?

Deelnemers schrijven vooral dat ze achteraf gezien graag meer hadden willen weten over het genieten en plezierig maken van seks. Daarnaast worden ook communiceren

met je sekspartner over wat je graag wel of niet wilt, grensoverschrijding en weerbaarheid, porno vs realiteit en seksuele oriëntatie genoemd als onderwerpen waar ze meer over hadden willen leren.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"ZO VEEL!!! Over niet-hetero seksuele relaties, dat masturberen oké is om te leren wat jij fijn vindt zodat je gaat genieten van seks, dat er niet zo'n enorm taboe op seks moet liggen, en over je grenzen kunnen en durven aangeven. Iedereen moet dit leren!!! "

"Dat er geen norm is bij seks, dat je voor jezelf moet uitvinden wat jij plezierig vindt en dat leren te vertellen aan de ander ipv vooral de ander proberen blij te maken omdat je nog erg onzeker bent over van alles of meer aan de ander dan jezelf denkt."

"Seksuele voorlichting jaagt angst aan door het alleen over de risico's te hebben, namelijk zwangerschap en soa's. Ook wordt er automatisch vanuit gegaan dat seks altijd tussen mannen en vrouwen plaatsvindt. Er wordt bijvoorbeeld niet gesproken over toestemming geven, masturberen om jezelf te leren kennen, genderidentiteit en LHBT-seks."

"Je grenzen leren aangeven. Je hoeft niks tegen je zin te doen om een ander blij te maken"

"Dat er zoveel meer manieren zijn dan de condoom en pil om jezelf te beschermen, maar ook dat een vrouw vaak niet klaarkomt door penetratie."

"Ik had willen leren dat is als vrouw mag genieten van seks en dat seks net zozeer iets voor mij is als voor de man. Ik had ook willen leren dat porno geen representatief beeld is van hoe een vrouw zich hoort te gedragen in bed."

"Dat seks leuk is, en niet eng, als je het met iemand doet die goed voor je is. En dat het belangrijk is om je grenzen te leren aangeven. Als je niet wilt, zelfs als je al bezig bent, dan moet het stoppen."

"Dat prestatiedruk bij veel mannen voor komt."

"Hoe leuk seks kan zijn en niet alleen gaat over voortplanting. Dat het niet gaat over klaarkomen, maar om plezier met elkaar en genieten."

"Er werd praktisch niets gemeld over het vrouwelijks orgasme en de clitoris. Het ging alleen over mannen die klaarkomen. Het vrouwelijk genot wordt totaal niet besproken. Ik denk dat dit heel belangrijk is."

"Iets meer over seksuele oriëntaties. Niet alleen homo/lesbisch/biseksueel maar bijvoorbeeld ook asexueel. En zaken als bijvoorbeeld vaginisme."

"Doe alleen waar jij je goed bij voelt. Dat seks met je partner niet is zoals in porno. Dat je lichaam mooi is zoals het is."

"Over sociale media en hoe je om kan gaan met dwingende mensen, foto's en filmpjes."

"Er had meer verteld mogen worden over het opgewonden zijn en klaarkomen tijdens de seks. Hier bestaat een stereotype beeld over door onder andere porno."

"Ik had graag willen leren wat belangrijk is bij seks: aandacht voor elkaar, samen plezier hebben, dat iedereen andere dingen fijn vindt en dat niks raar is en alles oké, dat het belangrijk is om te communiceren, enzovoort. Ook: blij zijn met je lichaam. Ik haalde informatie uit films en uit porno, en ik 'wist' wel dat dat niet realistisch was maar omdat er geen alternatieven waren was dit toch het enige beeld dat ik had."

"Met de kennis van nu kan de seksuele voorlichting beter en leuker. Denk aan meisjes en vrouwen, dat zijn plezier mogen hebben en mogen genieten van seks en hoe zij dit het beste kunnen doen, samen of alleen. Grenzen stellen als je iets niet wil en hoe de ander dit kan herkennen. Zowel goed voor jongens als meisje."

De volgende vraag is gesteld aan deelnemers die seksuele voorlichting van hun ouders hebben gehad.

Welke onderwerpen heb je met je ouder(s) / verzorger(s) besproken als gaat om seksuele voorlichting?

	Ja	Nee	Weet niet
Werking van het menselijk lichaam	72%	23%	5%
Lichamelijke en emotionele veranderingen in de pubertijd	73%	22%	5%
Voortplanting (zwangerschap en kinderen krijgen)	89%	7%	4%
Anticonceptie (voorkomen zwangerschap)	84%	12%	4%
Ongewenste zwangerschap en abortus	47%	44%	9%
(Voorkomen van) soa's, hiv, aids	69%	25%	6%
Seksuele oriëntatie (hetero, homo / lesbisch, biseksueel, etc)	53%	40%	7%
Genderidentiteit (man / vrouw, beide of noch man/vrouw, etc)	23%	70%	7%
Verliefdheid en relaties	82%	14%	4%
Maagdelijkheid en de eerste keer	38%	53%	9%
Hoe maak je seks plezierig voor beiden	20%	74%	6%
Masturberen (seks met jezelf)	18%	78%	4%
Seksuele grensoverschrijding en weerbaarheid	52%	39%	9%
Seks op tv, internet en sociale media (bv. sexting)	38%	56%	6%
Waar kun je heen met vragen en problemen	53%	38%	9%

Stellingen

65% vindt het gênant om met ouders over seks te praten

Kruis aan wat op jou van toepassing is:

	Eens	Oneens	Weet niet / geen mening
Seks zonder verliefd te zijn moet kunnen	82%	15%	3%
Seks zonder met iemand een relatie te hebben moet kunnen	85%	12%	3%
Ik vind het gênant om met mijn ouders over seks te praten	65%	30%	5%
Ik praat gemakkelijk met mijn vrienden over seks	69%	27%	4%
Ik vind het moeilijk om tegen mijn sekspartner te zeggen als ik iets graag wil in bed	27%	56%	17%
Ik vind het moeilijk om tegen mijn sekspartner te zeggen als ik iets niet wil in bed	14%	71%	15%

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, stuurt circa eens per maand een vragenlijst aan leden tussen de 16 en 34 jaar. Aan dit onderzoek, gehouden van 24 april tot en met 2 mei 2019, deden 2178 jonge mensen mee. De resultaten zijn na weging representatief voor vijf variabelen. Namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, stemgedrag en spreiding over het land. De uitslagen worden gepubliceerd door EenVandaag, de jongerenplatforms van NPO3 en andere platforms van de Publieke Omroep.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Lotte Kamphuis: lotte.kamphuis@eenvandaag.nl.

De resultaten van het EenVandaag Opiniepanel worden gepresenteerd door Gijs Rademaker en Joyce Boverhuis in EenVandaag (ma-za 18:15 uur, NPO1)

